

Ictimai Səhiyyə fakültəsi

050803 – Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya ixtisası üzrə

Fənin kodu – İF-17

“KINESIOLOGIYA VƏ BIOMEXANIKA” fənninin

Sillabusu

Yaz semestri, 2023

Təhsil pilləsi: Bakalavriat

İxtisas: Fizioterapist, reabilitoloq

Tədris edilən fənnin növü: Əsas

AKTS: 8

İxtisasın adı: Fizioterapiya və tibbi reabilitologiya

Versiya: 2

Müraciət tarixi: il/ay/gün (müraciətə (ərizəyə) baxış müddəti 2 ay təşkil edir)

Təsdiq tarixi: il/ay/gün

Təsdiq edilmiş dərslər proqramını əvəz edir: il/ay/gün

Qərar və təsdiq

Bu dərslər proqramı -10.09.2023-cü il tarixində hazırlanmışdır. Dərslər proqramı Müvafiq

Fakültə və İnnovasiya və keyfiyyətin idarə olunması şöbəsinin rəhbərləri tərəfindən yoxlanılmışdır.

Proqram -- _____ 2023-cü il tarixində təsdiq edilmişdir.

Qeydiyyat nömrəsi: Bu nömrə Tədris Departamenti tərəfindən veriləcək təsdiq nömrəsidir.

Qeydiyyat nömrəsi fənnin koduna və verilmə tarixinə əsasən formalaşır.

Məsələn: İxtisasın kodu, fənnin kodu və təsdiq tarixi.

Kafedranın adı	Ünvan	Dərsin vaxtı	Web ünvan	Əlaqə nömrəsi
Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya	Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Mərdanov qardaşları 100	08:30 16:10	https://amu.edu.az/page/198/fizioterapiya-ve-tibbi-reabilitasiya-kafedrası	0124413318

Tədris dili: Azərbaycan,

Fənni tədris edən müəllim(lər)

1. Cəlilov Vaqif Çingiz oğlu - assistent
vaqif606@mail.ru
8:30-16:12
+994776270015 (**whatsapp**)
2. Hüseynov Ülkər – həkim fizioterapevt
+994

Fənnin ardıcılıq və bacarıq şərtləri	
Skills which are expected	

Öncə tədrisi zəruri olan fənlər (Prerekvizit)	Biomexanikanın əsas prinsipləri
Özündən sonra tədrisini saxladığı fənlər	

Fənnin məqsədi Kinesiologiyanın məqsədi insan bədəninin normal hərəkətini öyrənmək və müxtəlif nahiyələrin biomexanik olaraq hərəkətiliyinin anatomik, fizioloji, fiziki, həndəsi xüsusiyyətlərini təyin etməkdir.

Fənnin nəticəsində tələbələr:

3. Müxtəlif müstəvilərdə hərəkətləri və terminologiyanı.
4. Ümumi sklet sisteminin kinetikasını
5. Artikulyar kinetikanı
6. Əzələ sisteminin kinetikasını
7. Ayrı –ayrı nahiyələrin kinetikasını
8. Hərəkəti qiymətləndirməyi
9. Hərəkət ROM-nun təyin etməyi
10. Müxtəlif müstəvilərdə müxtəlif nahiyələrin normal hərəkət aralğının zədələnmələr zamanı dəyişikliyi təyin etməyi
11. Qamətin qiymətləndirilməsini bacaracaqlar

Fənnin məzmunu

Kinesiologiya hərəkətin öyrənilməsidir. Bununla belə, bu tərif çox istifadə oluna bilməyəcək qədər ümumidir. Kinesiologiya anatomiya, fiziologiya, fizika və həndəsə sahələrini bir araya gətirir və onları insan hərəkəti ilə əlaqələndirir. Beləliklə, kinesiologiya mexanika, əzələ-skelet anatomiyası və sinir-əzələ fiziologiyasının prinsiplərindən istifadə edir. Biomexanikanın öyrənilməsində birbaşa insan orqanizminə aid olan mexaniki prinsiplərdən istifadə olunur. Ortezdən, dəstəkləyici qoltuq ağacından, protezdən və ya başqa bir alətdən istifadə etmək üçün onların biomexanik qarşılıqlı əlaqəsi də nəzərə alınmalıdır. Bu, müxtəlif fəaliyyətlərlə əlaqəli statik (hərəkət etməyən) və/və ya dinamik (hərəkətli) sistemlərə baxmaqdan ibarət ola bilər. Dinamik sistemləri kinetik və kinematikaya bölmək olar. Kinetika hərəkətə səbəb olan qüvvələrdir, kinematika isə hərəkət edən sistemin zaman, məkan və kütlə aspektləridir. Bu və digər əsas biomexaniki anlayışlar tədris prosesində müzakirə olunacaq. Kinesiologiyanın digər komponentlərini başa düşmək və tətbiq edə bilmək üçün əsas hesab edilən dayaq-hərəkət anatomiyasının komponentlərinə daha çox diqqət yetirmək lazımdır.

2.Fənni tədris etmək üçün mühazirə və praktik məşğələlərdən istifadə olunur. Praktiki məşğələlərdə tədrisin müstəqil iş/araşdırma, rol oyunları, video və audio dərslər, simulyasiyalar, klinik təqdimatla öyrənmə (clinical presentation learning)

3.Kinesiologiya fənni kurikulumda 2-ci kursun payız semestrində tədris olunur və 5 kreditdən ibarətdir.

4.Bu fənnin bilikləri tibb müəssisələrində xəstələrlə işləyən zaman onların obyektiv statusunu qiymətləndirmək üçün lazım olacaq.

5. Tələbə qazandığı bilikləri müxtəlif tibb müəssisələrində fiziki terapiya şöbələrində fəaliyyət göstərdikdə istifadə edəcəklər.

6. Tələbələr reabilitasiya sahəsində karyera sahibi olmaq imkanı əldə edəcəklər.

Fənnin tədris formatı

1. Üz-üzə

Hər mövzunun ədəbiyyatı (kitab (adı, fəsilə), məqalə (jurnalın adı, ili, nömrəsi, səhifəsi və s.) və həmin ədəbiyyatın veb-adresi göstərməlidir

No	Topic Mövzu (mühazirə)	Readings (Ədəbiyyat)	Saat
1	Kinesiologiya haqqında ümumi məlumatlar 1. İdman	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 3-11	2
2	Sklet sisteminin klinik kinesiologiyası və biomexanikası 2. Pəhriz və qida əlavələrinin rolu	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh.11-17	2
3	Əzələ sisteminin klinik kinesiologiyası biomexanikası 3. Dəpinq və idman	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 17-27	2
4	Artrokinematika 5. Uşaq və yeniyetmə idmançıları üçün xüsusi mülahizələr Qadın idmançıları üçün xüsusi mülahizələr	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 27-35	2
5	Əzələ sisteminin kinematikasını və biomexanikasını 6. Yaşlı idmançıda xüsusi mülahizələr. Əlil idmançıda xüsusi mülahizələr. Xroniki xəstəliyi və ya xəstəliyi olan xəstələr üçün xüsusi mülahizələr	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 35-49	2
6	Mərkəzi sinir sistemi və kinetika	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 50-61	2

7	Periferik sinir sistemi və kinetika	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 61-70	2
8	Biomexanikanın əsasları	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 70-93	2
9	Ümumi müayinə və müalicə prosedurları	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 29-69	2
10	Meredian terapiya	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 233-300	2
11	Qidalanma	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 137-163	2
12	Əsas AK Test və Müalicə Prosedurları ...	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 183-230	2
13	Tarazlıq Refleks Sinxronizasiyası	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 217-230	2
14	Psixi və emosional vəziyyətlər	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 425-440	2
15	İmtahana hazırlıq və təkrar	David S. Walther, D.C //APPLIED KINESIOLOGY Synopsis 2nd Edition/ West Abriendo Avenue, Pueblo, Colorado 2002/səh 217-230	2

16	Çiyin qurşağı klinik kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası İdmançının ümumi tibbi problemləri	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 93-107	4
17	Çiyin oynaqı klinik kinesiologiyası biomexanikası və anatomiyası İştirak öncəsi qiymətləndirmə	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 108-121	4
18	Dirsək oynaqı klinik kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası Funksional Bərpa: Təlim və Yarışa Qayıdış	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION "CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY" Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 122-133	4

19	Bilək oynaqı klinik kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası stirakın Qiymətləndirilməsi	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 134-143	4
20	Əl klinik kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası İdmanda Travmatik Beyin Zədəsi	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 144-155	4
21	Temporomandibular birləşmə kinesiologiyası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 155-169	4
22	Boyun və Gövdə kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 170-183	4
23	Tənəffüs sistemi kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 184-205	4
24	Çanaq qurşağı kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 205-217	4
25	Hip kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 218-231	4
26	Diz kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 232-251	4
27	Ayaq Biləyi Birləşməsi kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 252-265	4
28	Ayaq pəncəsinin kinesiologiyası, biomexanikası və anatomiyası	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 266-289	4
29	Duruş kinesiologiyası,	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION	4

	biomexanikası və anatomiyası	“CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 290-298	
30	Yerişin klinik kinesiologiyası və anatomiyası 19. Təkrar və İmtahana hazırlıq	Lynn S. Lippert, MS, PT // FOURTH EDITION “CLINICAL KINESIOLOGY and ANATOMY” Philadelphia, PA 19103 www.fadavis.com Copyright © 2006 // səh 299-316	4

Tədris və öyrənmə metodları

- mühazirə, seminarlar

Qiymətləndirmə üsulları	Qiymət (bal)
Semestr sonu imtahan	50
Cari qiymətləndirmə kollokvium	40 – 2022/2023 tədris ilində I kurs, 30 – digər kurslar
Davamiyyətə görə qiymətləndirmə	0 – 2022/2023 tədris ilində I kurs, 10 – digər kurslar
Sərbəst iş	10

Qiymətlərin dəyərləndirilməsi

Hərf işarələri	Bal	Qiymətin açıqlaması
A	91-100	“Əla”
B	81-90	“Çox yaxşı”
C	71-80	“Yaxşı”
D	61-70	“Kafi”
E	57-60	“Qənaət bəxş”
F	0-50	“Qeyri kafi”

Hər bir sərbəst işin aşağıda göstərilədiyi kimi qiymətləndirmə sistemi olmalıdır. Fundamental və laboratoriya fənlərdə bir və ya iki sərbəst iş olmalıdır (Essay və ya layihə əsaslı). (İki sərbəst iş verilsə, hər birinin öz qiymətləndirmə sistemi və müəyyən edilmiş meyarların balı olmalıdır. 10 ballıq sistem olduğundan, qiymətləndirilən sərbəst işin hər biri 5 ballıq sistemdən ibarət olmalıdır)

Sərbəst iş

Yazılma forması və mövzular göstərilməlidir

Yazılma forması

- **Məlumatların aktuallığı və keyfiyyəti.** Seçdiyiniz ölkədə/regionda səhiyyə və sağlamlıqla bağlı inkişaf/vəziyyət sahəsində situasiyanı təsvir etmək üçün təqdim etdiyiniz məlumatların maksimum aktual, tam və dəqiq olduğundan əmin olun. Verilənləri diqqətlə seçin, verilənləri dəqiq təsvir edin və mətnədə onlara istinad edin. Seçiminizi əsaslandırın və bunun vacib olduğunu necə başa düşdüyünüzü göstərin.
- **Analiz və əsaslandırma.** Seçdiyiniz ölkədə/regionda sağlamlıqla bağlı situasiyanın analizinin keyfiyyəti necədir? Sağlamlığa/problemə təsir göstərən geniş spektrli amillərdən istifadə edin, habelə, yerli və qlobal təsirləri nəzərə alın. Oxuduqlarınızın təsvirindən kənara çıxan yaradıcı və analitik düşüncə tərzini nümayiş etdirin.
- **Ədəbiyyatın tədqiqi və istifadəsi.** Qiymətləndirmənin əsasını təşkil edən nəşr olunan ədəbiyyat nə dərəcədə keyfiyyətli və lazımı qaydadadır? Hansı məhdudlaşdırıcı amillərlə qarşılaşdınız? Mövcud məlumatlardan, nəzəriyyədən və digər mütəxəssislərin fikirlərindən istifadə edin. Əsas anlayışları aydın şəkildə təsvir edin. Fənn üçün təqdim olunmuş ədəbiyyatdan kənara çıxın. Mövzunuza aid lazım olan bütün termin və anlayışlardan düzgün istifadə edin.

- **İşin strukturu və təqdimatı.** İş məntiqi qaydada izah edin və akademik yazı üçün uyğun olan aydın Azərbaycan/ingilis/rus dilində yazın. Bu struktura riayət edin: Giriş; Əsas fikir/əsas məna; Metodlar (əgər varsa); Tənqidi iradlar/tənqidi analiz; Nəticə; Yekun.
- **İstinadlar.** İşinizə lazımı və yüksək dürüstlüyə malik istinadların olduğundan əmin olun (istər resenziyalı jurnal, istərsə də digər yazılı və ya onlayn mənbələr olsun). "Ağ" və "boz" ədəbiyyatdan istifadə edin. Sitat gətirdikdə, APA və ya Vancouver üslubundan istifadə edin (birbaşa saytdakı mətnə istinad olacaq və orada hər iki metodun təsviri veriləcək).

Mövzular

1. Kinesiologiya haqqında ümumi məlumatlar
2. Sklet sisteminin klinik kinesiologiyası
3. Əzələ sisteminin klinik kinesiologiyası
4. Artrokinematika
5. Əzələ sisteminin kinematikasını
6. Mərkəzi sinir sistemi və kinetika
7. Periferik sinir sistemi və kinetika
8. Biomexanikanın əsasları
9. Ümumi müayinə və müalicə prosedurları
10. Meridian terapiya
11. Qidalanma
12. Əsas AK Test və Müalicə Prosedurları ...
13. Tarazlıq Refleks Sinxronizasiyası
14. Psixi və emosional vəziyyətlər
15. İmtahana hazırlıq və təkrar
16. Çiyin qurşağı klinik kinesiologiyası və anatomiyası
17. Çiyin oynaqı klinik kinesiologiyası və anatomiyası
18. Dirsək oynaqı klinik kinesiologiyası və anatomiyası
19. Bilək oynaqı klinik kinesiologiyası və anatomiyası
20. Əl klinik kinesiologiyası və anatomiyası
21. Temporomandibular birləşmə kinesiologiyası və anatomiyası
22. Boyun və Gövdə kinesiologiyası və anatomiyası
23. Tənəffüs sistemi kinesiologiyası və anatomiyası
24. Çanaq qurşağı kinesiologiyası və anatomiyası
25. Hip kinesiologiyası və anatomiyası
26. Diz kinesiologiyası və anatomiyası
27. Ayaq Biləyi Birləşməsi kinesiologiyası və anatomiyası
28. Ayaq pəncəsinin kinesiologiyası və anatomiyası
29. Duruş kinesiologiyası və anatomiyası

Sərbəst işlərin (Essay/ layihə əsaslı) qiymətləndirmə şkalası

Kriteriya	Üzərində işləməli	Fikiri inkişaf etdirməli	Kafi	Yaxşı	Əla
Məlumatların aktuallığı və keyfiyyəti	Mövzunu əhatə etmir. Məlumatda mühüm nöqsanlar. Məlumatların ciddi şəkildə yanlış təsviri. 1 – 3 bal	Mövzunun bəzi hissələrini əhatə edir. Məlumatda bəzi əsas nöqsanlar və məlumatların yanlış təsviri. 4–5 bal	Mövzunu əhatə edir. Məlumatda bəzi kiçik nöqsanlar. Məlumatlar əsasən düzgün şərh olunur. 6–7 bal	Mövzunun əsas aspektlərinə toxunur. Məlumatda bir neçə boşluq. Məlumatlar yaxşı şərh olunur. 8 – 9 bal	Mövzunun bütün aspektlərini hərtərəfli əhatə edir. Bütün müvafiq məlumatlar tapşırığa daxil edilmişdir. Məlumatlar yaxşı təhlil edilir və düzgün şərh olunur. 10 bal
Analiz və əsaslandırma	Əsaslandırmada ciddi səhvlər. Analiz çox zəifdir və ya yoxdur. Orijinal müşahidələr yoxdur. 1 – 4 bal	Əsaslandırmada bəzi səhvlər. Zəif analiz aparılıb. Az sayda orijinal müşahidə mövcuddur. 5 bal	Verilənlərin/məlumatların güclü və zəif tərəflərini əsaslandırır. Analiz əsaslıdır və bəzi sübutlarla dəstəklənir. Bəzi orijinal müşahidələr qeyd edilir. 6 – 7 bal	Analiz yaxşı əsaslandırılıb və bir neçə müvafiq sübutlarla dəstəklənir. Yaxşı sintez edilmişdir və ardıcıl arqument və sübutlar mövcuddur. Yeni müşahidələr və orijinal düşüncə nümayiş edir . 8 – 9 bal	Sübut və arqumentlər geniş istifadə edilib, tənqidi qiymətləndirilib . Güclü, vahid arqument sübutlarla dəstəklənir. Orijinal və yeni müşahidələr nümayiş edir. 10 bal
İşin strukturu və təqdimatı	Tapşırıq strukturlaşdırılmamış və ya əsasən siyahılarla çox strukturlaşdırılmışdır . Giriş, bölmələr və nəticə yoxdur və ya qeyri-müəyyəndir. İnformasiya zəif təşkil olunub və məntiqi şəkildə	Tapşırıq müəyyən struktura malikdir. Giriş, bölmələr və nəticə bir-birindən ayrılıb. Bəzi məlumatlar zəif təşkil olunub, məntiqi şəkildə	Tapşırıq strukturu ümumiyyətlə yaxşıdır. Giriş, bölmələr və nəticə bir-birindən ayrılıb. Məlumatların əksəriyyəti yaxşı təqdim edilib və ümumiyyətlə məntiqlidir.	Tapşırıq yaxşı quruluşa malikdir. Aydın giriş, bölmələr və nəticə mövcuddur. Məlumat yaxşı təqdim edilib və məntiqlidir.	Tapşırıq çox yaxşı qurulmuşdur. Aydın və yaxşı təşkil olunmuş giriş, bölmələr və nəticə izlənilir. Tapşırığın strukturu məntiqlidir.

	qurulmamışdır. 1 – 4 bal	qurulmuş fikirlər azdır. 5 bal	6 – 7 bal	8 – 9 bal	Nəşr edilmiş əsərə bənzəyir. 10 bal
Ədəbiyyatın tədqiqi və istifadəsi	Çox az (<4) mənbə və istinadlar istifadə edilmişdir. Material yalnız bir mənbədən əldə edilir (məsələn, veb-saytlar, dərslilər). Tənqidi yanaşma olmadan yalnız məlumat verilib. 1 – 4 bal	İstifadə olunan az sayda (4-5) mənbə var. Material məhdud sayda mənbəni əhatə edir. 5 bal	İstifadə olunan orta (6-9) sayda mənbə var. İstifadə olunan mənbələr növündə bəzi müxtəlifliklər qeyd edilir, xüsusən də resenziyalı jurnallardan məqalələr var. 6 – 7 bal	Kifayət qədər çox mənbələr istifadə edilmişdir (10-11). İstinadlar müxtəlif mənbələrdən gəlir. 8 – 9 bal	Çoxlu sayda mənbə var (11>). Saytlar, məqalələr, hökumət hesabatları, dərslilər və s. daxil olmaqla çoxlu sayda istinadlardan istifadə olunur. Tənqidi yanaşma nümayiş edir. 10 bal
İstinadlar	Digər müəlliflərin məlumatlarının hissəvi istifadəsi (plagiat). İstinad üslubu çox zəifdir. 1 – 4 bal	Bəzi mənbələr qəbul olunur. İstinad üslubu zəifdir. 5 bal	Mənbələr tanınır. İstinad tərzii düzgündür. 6 – 7 bal	Mənbələr tanınır və istinad üslubundan yaxşı istifadə olunur. 8 – 9 bal	Bütün mənbələr tanınır, istinad üslubu tamamilə düzdür. 10 bal
% göstəricisi	50% -dan az	50-64%	60-70%	80-90%	100%
Yekun bal	Yekun balın orta qiymətinin hesablanması	Yekun balın orta qiymətinin hesablanması	Yekun balın orta qiymətinin hesablanması	Yekun balın orta qiymətinin hesablanması	Yekun balın orta qiymətinin hesablanması

Sərbəst işlərin (Essay/ layihə əsaslı) qiymətindən Təqdimatın bacarığının balı çıxılır. Bunulada Yekun bal hesablanır.

Təqdimatın (presentasiyanın) qiymətləndirilmə matrisi

RUBRİK (meyar)	ƏLA	Yaxşı	Orta (Kafi, qənaətbəxş)	Zəif (qeyri-qənaətbəxş)
Məzmun: Mövzuya aiddir, ətraflı və dəqiqdir	Məzmun mövzunu tam əhatə edir. Müzakirəyə çıxarılan mülahizələr bütün hallarda faktlara əsaslanır.	Məzmun mövzunu demək olar ki, tam əhatə edir. Müzakirəyə çıxarılan mülahizələr əksər hallarda faktlara	Məzmun mövzunun əsas məğzini əhatə edir. Müzakirəyə çıxarılan bir çox mülahizələr faktlara əsaslanmır.	Məzmun mövzunun əsas məğzini çox az əhatə edir. Müzakirəyə çıxarılan əksər mülahizələr

	0	əsaslanır. 1	2	faktlara əsaslanmır (tələbənin öz fikirləridir) 3
Bilik: Mövzu üzrə biliyini nümayiş etdirir	Mövzu ilə bağlı hərtərəfli bilik nümayiş etdirdi. Mövzunun mənimsənilməsinə nümayiş etdirmək üçün əlavə qiymətləndirici sualları cavablandırır. 0	Mövzu ilə bağlı kifayət qədər bilik nümayiş etdirdi. Mövzunun mənimsənilməsinə nümayiş etdirmək üçün əlavə qiymətləndirici sualları qismən cavablandırır. 1	Mövzu ilə bağlı qənaətbəxş bilik nümayiş etdirdi. Mövzunun mənimsənilməsinə nümayiş etdirmək üçün əlavə qiymətləndirici sualları çox az cavablandırır. 2	Mövzu ilə bağlı çox az (qeyri-qənaətbəxş) bilik nümayiş etdirdi. Mövzunun mənimsənilməsinə nümayiş etdirmək üçün əlavə qiymətləndirici sualları cavablandırmır. 3
Duruş/Göz təması/Maner: Uyğun duruş və effektiv göz təması	Uyğun duruş və tam özünə inamla təqdimat edir. Yerdəyişmə, ifrat dərəcədə jestikulyasiya və digər əsəbi davranışlardan çəkinir. Dinləyicilərlə göz təması qurur. 0	Təqdimatın çox hissəsi düz dayanır və tam özünə inamla təqdimat edir. Təqdimat zamanı dəfələrlə göz təması qurur. 1	Təqdimat zamanı bəzən sarsılır, yerində tərpənir və ya narahat görünür. Bir və ya iki dinləyici ilə göz təması qurur. 2	Duruş uyğun deyil. Yerdəyişmə, ifrat dərəcədə jestikulyasiya və digər əsəbi davranışlar gözü çarpır. Dinləyicilərlə demək olar ki, göz təması qurmayır. 3
Həvəsli olması: Enerjili, inamlı, həyəcənsiz	Təqdimat zamanı həvəsli və inamlı görünürdü. Dinləyicilərin tam diqqətini və marağını oyada bildi. 0	Təqdimat zamanı kifayət qədər həvəsli və inamlı görünürdü. Dinləyicilərin əsasən diqqətini və marağını oyada bildi. 1	Təqdimat zamanı mövzu ilə əlaqəli az həvəsli və az inamlı görünürdü. Bir və ya bir neçə dəfə auditoriyanı cəlb etmək üçün davranışı dəyişdirməyə çalışdı. Bəzi dinləyicilərin diqqətini və marağını itirdi. 2	Mövzu ilə bağlı çox az həvəs göstərdi və ya heç həvəs göstərmədi. Auditoriyanı cəlb etmək üçün davranışı dəyişdirməyə çalışmadı. Dinləyicilərin diqqətini və marağını itirdi. 3
Auditoriya: Auditoriya ilə əlaqə	Təqdimat zamanı nitq, danışq tərzini və səs hündürlüyü tam düzgün qurulub. Dinləyici rəyinə əsaslanan 0	Təqdimat zamanı nitq və danışq tərzini əsasən düzgün qurulub. Dinləyici rəyinə əsaslanan kifayət qədər 1	Təqdimat zamanı nitq və danışq tərzini qismən tənzimlənib. Dinləyicilər tələb etdikdə daha 2	Təqdimat zamanı səs hündürlüyünü və danışq tərzini tənziqləmədi. Dinləyicilərin 3

	moderativ danışiq tərzi nümayiş edir. Dinləyicilərin suallarını və şərhlərini tam sakit və fəşahətli cavablandırır. 0	moderativ danışiq tərzi nümayiş edir. Dinləyicilərin suallarını və şərhlərini əsasən cavablandırır. 1	yüksək səslə danışır. Dinləyicilərin suallarını və şərhlərini qismən cavablandırır. 2	suallarını və şərhlərini cavablandırma bilmədi. 3
Vaxt: Müvafiq tempdə danışır	Mükəmməl vaxt tənzimlənməsi və danışiq tempi 0	Düzgün vaxt tənzimlənməsi və danışiq tempi 1	Çox qısa və ya çox uzun təqdimat müddəti 2	Düzgün tənzimlənməyən təqdimat müddəti 3

Sərbəst işlərin təhvil verilməsi üçün son tarixlər	İmtahanların tarixləri
may	iyun

Tapşırıqların və imtahanların xarakteri.	Keçmiş imtahanların nümunələrinin olması (testlər, imtahandan çəkilişlər, sərbəst işlərin yaxşı nümunəsi və s.)

Студенческий Кодекс Поведения/ Тələbənin Davranış Kodeksi

Link

Universitet siyasəti – akademik dürüslük

Link

Akademik dürüslük prinsipi və plagiatlıq

Azərbaycan Tibb Universiteti mütəmadi olaraq akademik dürüslük prinsipinə əsaslanan öyrənmə mədəniyyətini inkişaf etdirməyə çalışır. ATU-nun bütün heyətindən və tələbələrindən bu akademik dürüslük prinsipinə riayət etmələri tələb olunur. Akademik pozuntunun bir növü olan plagiat, dürüslük prinsiplərinə xələl gətirir və ATU-da buna yol verilmir.

Plagiat başqasının dərc edilmiş və ya dərc olunmamış ideyalarının istinadsız istifadəsi kimi müəyyən edilir. Bu, məqalənin bir hissəsinin və ya bütövlükdə yeni müəlliflik altında təqdim edilməsi ola bilər. Plagiat müəllifin öz materialından təkrar istifadə etməsini əhatə edir (bəzən “lazımsız nəşr” kimi də tanınır). Plagiatdan qaçmaq üçün mənbələr açıqlanmalıdır. Sitatlar dırnaq işarəsinə qoyulmalı və ya yenidən yazılmalıdır. Əgər başqasının yazılı materialının

illüstrasiyalarından və ya materialın böyük hissələrindən istifadə ediləcəksə, müəlliflər icazə almalı və müvafiq sitat gətirməlidirlər.

Aşağıda plagiatın nə olduğu və bu barədə əlavə məlumatı haradan əldə edə biləcəyinizlə bağlı məlumatlar əks olunmuşdur. Hər hansı tapşırıq və akademik işlərinizdə plagiatdan yayınmaq üçün plagiatın nə olduğunu başa düşdüyünüzə əmin olmaq ATU tələbəsi olaraq daşdığınız məsuliyyətin bir hissəsidir.

Plagiatlıq nədir?

Plagiatlıq “**bu və ya digər şəxsə məxsus söz və ya fikirlərin mənbəyinə istinad etmədən öz adı altında tamamilə və ya qismən istifadə edilməsi**” deməkdir. Plagiat bir növ intellektual oğurluqdur. Bu, qəsdən fırıldaqçılıqdan, söz və ya fikrin hər hansı mənbədən düzgün şəkildə istinad edilmədən kopyalanmasına qədər bir çox formada ola bilər. ATU plagiatı aşağıdakı kateqoriyalara ayırır:

- **Birbaşa köçürmək:** Mənbəyə istinad etmədən və dırnaq işarələrindən istifadə etmədən orijinal mətn və ya fikrlə eyni və ya tamamilə oxşar sözlərin istifadəsi. Buraya kitabdan, məqalədən, hesabatdan və ya digər yazılı sənəddən, təqdimatdan, kompozisiyadan, çertyojdan, tərtibatdan, qrafikdən, sxemdən, kompüter proqramından və ya proqram təminatından, vebşaytdan, internetdən, digər elektron mənbədən və ya başqa birinin tapşırığından materialların, ideyaların və ya konsepsiyaların müvafiq şəkildə istinad edilmədən surətinin kopyalanması daxildir. Buraya eyni zamanda sitat gətirilən və sitatsız (kopyalanan) hissələrin birləşdirilməsi də daxil ola bilər.
- **Mənbənin yanlış parafraz edilməsi:** Əsas məzmun və strukturu eyni saxlamaqla, mənbə materialda bir neçə söz və ya ifadənin dəyişdirilməsi. Bu eyni zamanda, bir şəxsin digərinin fikir və ya sözlərini mənbə göstərmədən başqa sözlərlə ifadə etdiyi təqdimatlar və müvafiq istinadlar olmadan sitat və izahatları yeni bir bütün halında birləşdirmək üçün də keçərlidir.
- **Mozaik/Yamaq işi plagiat:** Başqa mənbələrdən bir nüsxənin müxtəlif hissələrini götürüb onları birləşdirərək yeni bir hissə yaratmaq və onu öz orijinal əsəri kimi təqdim etməkdir.
- **Gizli razılaşma:** İşin tamamilə və ya qismən başqa insanlarla sövdələşmə nəticəsində hazırlanmış müstəqil iş kimi təqdim edilməsi. Buraya başqasının akademik işini plagiat etmək, oğurlamaq və ya surətini kopyalamaq, başqasının işini tamamlamağı təklif etmək və ya akademik işi tamamlamaq üçün ödəniş tələb etmək və ya almaq üçün təqdim etdikləri işləri başqa tələbəyə təqdim edən tələbələr daxildir. Bunu akademik əməkdaşlıqla qarışdırmaq olmaz.
- **Sövdələşmə hiyləsi:** Eyni zamanda “xəyali müəlliflik” kimi də tanınan bu kateqoriya gizli sövdələşmənin bir formasıdır. Bu hal tələbə və ya tədqiqatçı başqa bir şəxsə işi onlar üçün tamamlamağı tapşırıqda və sonra işi öz işi kimi təqdim etdikdə baş verir. Buraya tələbənin və ya tədqiqatçının əsasən başqasının işi olan və redaktə edə biləcəyi işi təqdim etdiyi, tələbə və ya tədqiqatçının başqası tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilmiş (kiçik düzəlişlərdən daha artığı) qaralama versiya hazırladığı hallar daxildir.
- **Sitatın mənbəsi haqqında yalnız məlumatın verilməsi:** Oxunmamış mənbələrə istinad etməklə, məlumatın əldə edildiyi “ikinci dərəcəli” mənbəni göstərməmək. Buraya uydurma sitatlar və ya mətbəə xətalardan kənara çıxan yanlış sitatlar daxil ola bilər.
- **Özünə plagiatlıq:** Daha əvvəl təqdim edilmiş əsəri yenidən nəşr edən və onu tamamilə və ya qismən əvvəlki işə istinad etmədən yeni fikir və ya əsər kimi təqdim edən müəllif. Özünə

plagiatlıq həmçinin “yenidən emal”, “təkrarlanma” və ya “tədqiqat nəticələrinin istinad edilmədən bir neçə dəfə təqdim edilməsi” kimi də adlandırılır. Tələbə kontekstində, özünə plagiatlıq, lazımi sitat olmadan artıq qiymətləndirmə üçün təqdim edilmiş işin hissələrinin və ya hamısının təkrar istifadəsini nəzərdə tutur. Tələbə bir dərsi təkrar edirsə, eyni qiymətləndirmə hissəsini tam və ya qismən yenidən təqdim